

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
MACIEJ SZPUNAR IŠVADA,
pateikta 2019 m. gegužės 2 d.¹

Byla C-683/17

**Cofemel – Sociedade de Vestuário SA
prieš
G-Star Raw CV**

(*Supremo Tribunal de Justiça* (Aukščiausiasis Teismas, Portugalija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Autorių teisės ir gretutinės teisės – Dizaino teisinė apsauga – Atgaminimo teisė – Drabužiai“

Ižanga

1. Apskritai teisinė apsauga taikomojo meno kūriniais taikoma beveik taip pat seniai kaip ir intelektinei nuosavybei². Tačiau vis dar susiduriama su sunkumais, siekiant tokią apsaugą įtvirtinti intelektinės nuosavybės teisės sistemoje. Ji apima tris pagrindines sritis: išradimų apsaugą pagal patentų teisę, intelektinių kūrinių apsaugą pagal autorių teises ir gero vardo apsaugą pagal prekių ženklų teisę. Taikomojo meno kūriniais dėl jų dekoratyvaus ir komercinio pobūdžio bei jų meninės ir pramoninės paskirties tinka visos trys apsaugos formos, nors tokie kūriniai nevisiškai atitinka kurios nors iš šių formų tikslus ar mechanizmus³. Nors pirmiausia *sui generis* apsaugos sistemos sukurtos Europoje, tokiai apsaugai niekada nesuteiktas išskirtinis statusas – ji visada gali būti taikoma kartu su kitų rūšių apsauga⁴.

2. Ši byla konkrečiai susijusi su dizaino *sui generis* apsaugos sistemos ir dizaino gaminių, kaip kūrinių, apsaugos pagal autorių teises sujungimu. Ir teisės aktų leidėjui, ir jurisprudencijoje tebekyla dvejonių ir nesutarimų dėl šių dviejų apsaugos sistemų ryšio.

3. Viena vertus, dėl taikomojo meno kūrinių komercinio ir funkcinio pobūdžio bei dėl to, kad jie skirti pramonei masinei gamybai, kyla dvejonių dėl galimybės jiems taikyti autorių teisių apsaugą ir tokios apsaugos atitikties jų vertybiniais pagrindams (asmeninis autoriaus ir kūrinio ryšys), taip pat jų tikslams (kūrybinių intelektinių pastangų atlyginimas). Dėl dizaino apsaugos pagal autorių teises pirmiausia kyla dviejų rūšių pavojus: apsaugos pagal autorių teises išpūtimas ir konkurencijos laisvės

1 Originalo kalba: prancūzų.

2 Vienas iš pirmųjų teisės aktų šioje srityje buvo 1806 m. kovo 18 d. Prancūzijos įstatymas, kuriuo Lione įsteigtas *conseil des Prud'homme* (Darbo ginčų teismas) ir kuriuo Liono šilko gamintojams suteikta dizaino apsauga.

3 Žr. O. Fischman Afori „Reconceptualizing Property in Designs“, *Cardozo Arts & Entertainment Law Journal*, Nr. 3, 2008, p. 1105–1178.

4 Dėl dizaino apsaugos sujungimo intelektinės nuosavybės teisės sistemoje reiškinio žr., be kita ko, E. Derclaye, M. Leistner *Intellectual Property Overlaps: A European Perspective*. Hart publishing, Oksfordas, 2011; taip pat A. Tischner *Kumulatywna ochrona wzornictwa przemysłowego w prawie własności intelektualnej*, C. H. Beck, Varšuva, 2015.

rinkos ekonomikoje ribojimas⁵. Dėl šios priežasties daugelyje teisės sistemų sukurtos priemonės taikomos siekiant suteikti autorių teisių apsaugą dizaino kūriniams, turintiems aukštą meninę vertę. Galima paminėti Italijos teisės „scindibilità“ doktriną arba Vokietijos teisės „Stufentheorie“, arba pramoninio masto gaminių apsaugos trukmės apribojimus pagal Jungtinės Karalystės teisę⁶.

4. Antra vertus, kai kurie taikomojo meno kūriniai neabejotinai pasižymi aukštu originalumo laipsniu. Pakanka nurodyti šios srities stilius, kaip antai *Art deco* arba *Bauhaus*. Tas pats pasakytina apie su šia byla susijusį veiklos sektorių, t. y. drabužių sektorių: aukštosios mados drabužiai netgi yra didesni meno kūriniai nei kasdienė apranga. Todėl nepateisinama tai, kad taikomojo meno kūriniams *a priori* netaikoma autorių teisių apsauga vien dėl jų (taip pat) funkcinio pobūdžio. Be to, kitų kategorijų kūriniai, dėl kurių apsaugos taikant autorių teises visiškai neabejojama, taip pat gali būti praktinės paskirties ir kartu – originalūs intelektualiniai kūriniai. Taip yra tam tikrų literatūros, fotografijos, net muzikos kūrinių atveju.

5. Taigi Sąjungos teisės aktų leidėjo pasirinkimas, atsižvelgiant į Prancūzijos teisės doktrinoje⁷ plėtojamą meno vieningumo teoriją, dėl taikomojo meno kūrinių *sui generis* sistemos ir autorių teisių apsaugos sujungimo neatrodo esąs nereikšmingas⁸. Vis dėlto būtina užtikrinti kiekvienos apsaugos sistemos autonomiją ir atitinkamų tikslų įgyvendinimą.

6. Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas turės išspręsti teisės klausimus, kuriuos pateikė *Supremo Tribunal de Justiça* (Aukščiausiasis Teismas, Portugalija), nagrinėdamas šį prašymą priimti prejudicinį sprendimą.

Teisinis pagrindas

Tarptautinė teisė

7. 1886 m. rugsėjo 9 d. Berne pasirašytos konvencijos dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos (1971 m. liepos 24 d. Paryžiaus aktas), pataisytos 1979 m. rugsėjo 28 d. (toliau – Berno konvencija)⁹, 2 straipsnio 1 ir 7 dalyse nustatyta:

„1. Sąvoka „literatūros ir meno kūriniai“ apima kiekvieną literatūros, mokslo ir meno kūrinį, koks bebūtų [kad ir koks būtų] jo išraiškos būdas ar forma: <...> taikomosios dailės kūrinius <...>

<...>

5 Dėl šio konkurencijai kenkiančio pramoninių autorių teisių apsaugos Jungtinės Karalystės teisėje sumažėjimo žr., be kita ko, L. Bently „The Return of Industrial Copyright?“, *European Intellectual Property Review*, 2012, p. 654–672.

6 Žr., be kita ko, minėtus E. Derclaye, M. Leistner, p. 200 ir 283; P. Marzano „Une protection mal conçue pour un produit bien conçu: l’Italie et sa protection des dessins et modèles industriels par le droit d’auteur“, *Revue internationale du droit d’auteur*, 2014, p. 118, taip pat minėtą A. Tischner, p. 159–170.

7 Žr., be kita ko, F. Pollaud-Dulian „Propriété intellectuelle. Le Droit d’auteur“, *Economica*, Paryžius, 2014, p. 190–194; taip pat M. Vivant, J.-M. Bruguière *Droit d’auteur et droits voisins*, Dalloz, Paryžius, 2016, p. 255–257.

8 Nors, kai kurių autorių nuomone, apsaugos sujungimo principas rodo intelektualinės nuosavybės sistemos negebėjimą kontroliuoti savo didėjimą (A. Tischner „The role of unregistered rights – a European perspective on design protection“, *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, Nr. 4, 2018, p. 303–314).

9 Europos Sąjunga nėra Berno konvencijos šalis, bet įtraukta į Sutartį dėl intelektualinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (toliau – TRIP sutartis), kuri yra pridėta prie 1994 m. balandžio 15 d. Marakeše pasirašytos Pasaulio prekybos organizacijos steigimo sutarties kaip 1C priedas ir Europos Sąjungos vardu patvirtinta 1994 m. gruodžio 22 d. Tarybos sprendimu 94/800/EB dėl daugiašalių derybų Urugvajaus raunde (1986–1994) priimtų susitarimų patvirtinimo Europos bendrijos vardu jos kompetencijai priklausančių klausimų atžvilgiu (OL L 336, 1994, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 21 t., p. 305); 9 straipsnio 1 dalyje susitariančiosios šalys įpareigojamos laikytis Berno konvencijos 1–21 straipsnių.

7. Pagal šios Konvencijos¹⁰ 7 straipsnio 4 dalies nuostatas Sąjungos šalių įstatymams suteikiama teisė nustatyti šių šalių įstatymų taikymo taikomosios dailės kūriniams ir pramoniniams pavyzdžiams bei modeliams ribas, taip pat tokių kūrinių, pavyzdžių bei modelių apsaugos sąlygas. Kūriniai, kurie saugomi kilmės šalyje tik kaip pavyzdžiai ir modeliai, kitoje Sąjungos šalyje turi teisę tik į tokią specialią apsaugą, kuri toje šalyje taikoma pavyzdžiams ir modeliams. Tačiau jei toje šalyje netaikoma jokia speciali apsauga, tokie kūriniai saugomi kaip meno kūriniai.

<...>“

8. TRIPS sutarties 25 straipsnyje nustatyta:

„1. Valstybės narės numato apsaugą tokiam nepriklausomai sukuriamam pramoniniam dizainui, kuris yra naujas arba originalus. <...>

2. Kiekviena valstybė narė užtikrina, kad reikalavimai tekstilės modelių apsaugai, ypač jų sąnaudų, tyrimo ar paskelbimo atžvilgiu, nepagrįstai netrukdo siekti tokios apsaugos ir ją gauti. Valstybėms narėms suteikiama laisvė, ar vykdyti šį išipareigojimą pasirenkant pramoninio dizaino įstatymą ar autorinių teisių įstatymą.“

Sąjungos teisė

9. 1998 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 98/71/EB dėl teisinės dizaino apsaugos¹¹ 17 straipsnyje nurodyta:

„Teisės į dizainą saugomas dizainas, registruotas kurioje nors valstybėje narėje ar jos atžvilgiu pagal šią direktyvą, taip pat turi teisę į apsaugą pagal tos valstybės autorinės teisės įstatymą nuo tos dienos, kai tas dizainas buvo sukurtas ar išreikštas kokia nors forma. Kiekviena valstybė narė nustato, kokio masto ir kokiomis sąlygomis tokia apsauga teikiama, taip pat reikalaujamą originalumo lygį.“

10. 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo 2 straipsnio a punkte¹² nustatyta:

„Valstybės narės nustato išimtinę teisę leisti arba uždrausti tiesiogiai ar netiesiogiai, laikinai ar nuolat bet kuriuo būdu ir bet kuria forma atgaminti visą arba iš dalies:

a) autoriams – savo kūrinius;

<...>“

11. Direktyvos 9 straipsnyje nustatyta:

„Ši direktyva nepažeidžia nuostatų dėl patentų, prekės ženklų, pramoninio dizaino teisių, naudingųjų modelių, puslaidininkių įtaisų topografijų, šriftų, sąlyginės prieigos, kabelinio transliavimo paslaugų prieinamumo, nacionalinių vertybių apsaugos, teisinių deponavimo reikalavimų, įstatymų dėl konkurenciją ribojančių veiksmų ir nesąžiningos konkurencijos, komercinių paslapčių, saugumo, konfidencialumo, duomenų apsaugos ir asmens privatumo, viešųjų dokumentų prieinamumo, sutarčių teisės nuostatų.“

¹⁰ Berno konvencijos 7 straipsnio 4 dalis susijusi su pramoninio dizaino apsaugos terminu.

¹¹ OL L 289, 1998, p. 28; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 21 t., p. 120.

¹² OL L 167, 2001, p. 10; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 230.

12. 2001 m. gruodžio 12 d. Tarybos reglamento Nr. 6/2002 dėl Bendrijos dizaino¹³ 96 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Dizainas, kurį saugo Bendrijos dizainas, nuo to dizaino sukūrimo arba bet kokio jo pavidalo užfiksavimo dienos taip pat saugomas pagal valstybių narių autorių teisę. Kiekviena valstybė narė nustato apsaugos apimtį ir jos taikymo sąlygas, taip pat originalumo laipsnį, kuris reikalingas norint turėti apsaugą.“

Portugalijos teisė

13. Direktyva 2001/29 į Portugalijos teisę perkelta priėmus *Código do Direito de Autor e dos Direitos Conexos* (Autorių teisių ir gretutinių teisių kodeksas), jo 2 straipsnio 1 dalyje išvardytos autorių teisėmis saugomų objektų kategorijos:

„1. Intelektiniai kūriniai literatūros, mokslo ir meno srityse, nepaisant rūšies, išraiškos formos, kokybės, perteikimo būdo ir tikslo, apima, be kita ko:

<...>

i) taikomojo meno kūrinius, pramoninį dizainą ir dizaino gaminius, kurie yra meno kūriniai, nepaisant su pramonine nuosavybe susijusios apsaugos;

<...>.“

Pagrindinė byla, procesas ir prejudiciniai klausimai

14. Pagal Nyderlandų teisę veikianti bendrovė *G-Star Raw CV* (toliau – *G-Star*) kuria, gamina drabužius ir jais prekiauja. *G-Star*, kaip savininkė arba pagal išimtinės licencijos sutartį, naudoja prekių ženklus *G-Star*, *G-Star Raw*, *G-Star Denim Raw*, *GS-Raw*, *G-Raw* ir *Raw*. Šiais prekių ženklais žymimi drabužiai, kuriais prekiaujama, pirmiausia apima džinsų modelius *Arc*, taip pat džemperių ir marškinėlių modelius *Rowdy*.

15. Pagal Portugalijos teisę veikianti bendrovė *Cofemel – Sociedade de Vestuário, SA* (toliau – *Cofemel*) kuria, gamina prekės ženklu *Tiffosi* žymimus džinsų, džemperių ir marškinėlių modelius ir jais prekiauja.

16. 2013 m. rugpjūčio 30 d. *G-Star* Portugalijos pirmosios instancijos teisme pareiškė ieškinį, juo iš esmės siekė įpareigoti *Cofemel* nutraukti bet kokius jos autorių teisių pažeidimus ir bet kokius nesąžiningos konkurencijos veiksmus jos atžvilgiu, taip pat jai atlyginti dėl šios aplinkybės patirtą žalą ir naujo pažeidimo atveju – mokėti baudą už kiekvieną dieną iki tol, kol tas pažeidimas nebus nutrauktas. Nagrinėjant šį ieškinį *G-Star* pirmiausia pabrėžė, kad kai kurie *Cofemel* parduodamų džinsų, džemperių ir marškinėlių modeliai yra tokio paties arba panašaus dizaino kaip *G-Star Arc* ir *Rowdy* modeliai. *G-Star* taip pat tvirtino, kad šie modeliai yra originalūs intelektinės kūrybos rezultatai, todėl – dizaino kūriniai, apsaugoti autorių teisių.

17. Bylą nagrinėjančio teismo sprendimu iš dalies patenkintas *G-Star* pareikštas ieškinys. *Cofemel* apskundė šį sprendimą *Tribunal da Relação de Lisboa* (Lisabonos apeliacinis teismas, Portugalija), šis jį patvirtino.

¹³ OL L 3, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 27 t., p. 142.

18. Gavęs *Cofemel* apeliacinį skundą, *Supremo Tribunal de Justiça* (Aukščiausiasis Teismas) mano, kad yra nustatyta, pirma, kad *Cofemel* nukopijuotus *G-Star* drabužių modelius sukūrė arba *G-Star* įdarbinti dizaineriai, arba *G-Star* atstovaujantys dizaineriai, šiai bendrovei pagal sutartį perleidę savo autorių teises. Antra, tie drabužių modeliai yra mados pasaulyje inovatyviais pripažintų koncepcijos ir gamybos proceso rezultatas. Trečia, minėtiems modeliams būdinga tam tikrų specifinių elementų visuma (trijų dimensių forma, tam tikrų sudedamųjų dalių vieta, surinkimo ir spalvų deriniai ir pan.), kuri iš dalies perimta ir *Cofemel* drabužių modeliuose. Atsižvelgdamas į tai, *Supremo Tribunal de Justiça* (Aukščiausiasis Teismas) kelia klausimą dėl autorių teisių ir gretutinių teisių kodekso 2 straipsnio 1 dalies i punkto prasmės. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad nors tokia nuostata aiškiai apima taikomosios dailės kūrinius, pramoninius dizainus ir autorių teisių saugomų kūrinių sąraše esančius dizaino kūrinius, vis dėlto joje nenurodomas būtinas tokių gaminių originalumo lygis, kad jiems būtų suteikta ši apsauga.

19. Tokiomis aplinkybėmis *Supremo Tribunal de Justiça* (Aukščiausiasis Teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar Europos Sąjungos Teisingumo Teismo pateiktas Direktyvos 2001/29/EB 2 straipsnio a punkto aiškinimas draudžia nacionalinės teisės nuostatą, šiuo atveju – Autorių teisių ir gretutinių teisių kodekso 2 straipsnio 1 dalies i punkto taisyklę, pagal kurią autorių teisių apsauga suteikiama taikomojo meno kūriniams, pramoniniam dizainui ir dizaino kūriniams, kurie, greta tikslo teikti naudos, estetiniu požiūriu sukuria savarankišką skiriamąjį vizualinį požymį, o jų originalumas yra pagrindinis kriterijus, lemiantis apsaugos suteikimą autorių teisių srityje?
2. Ar Europos Sąjungos Teisingumo Teismo pateiktas Direktyvos 2001/29/EB 2 straipsnio a punkto aiškinimas draudžia nacionalinės teisės nuostatą, šiuo atveju – Autorių teisių ir gretutinių teisių kodekso 2 straipsnio 1 dalies i punkto taisyklę, pagal kurias autorių teisių apsauga suteikiama taikomojo meno kūriniams, pramoniniam dizainui ir dizaino kūriniams, kai atlikus itin griežtą vertinimą dėl jų meninio pobūdžio ir atsižvelgus į kultūrinėse ir institucinėse plotmėse dominuojančias idėjas jie laikomi „menine kūryba“ arba „meno kūriniu“?

20. Prašymas priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismui pateiktas 2017 m. gruodžio 6 d. Portugalijos, Čekijos, Italijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybės bei Europos Komisija pateikė pastabas raštu. 2018 m. gruodžio 12 d. vykusiame posėdyje dalyvavo šalys pagrindinėje byloje, Portugalijos, Čekijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybės bei Komisija.

Analizė

21. Šiais dviem prejudiciniais klausimais, kuriuos, mano nuomone, reikėtų nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a dalis, kaip ją yra išaiškinęs Teisingumo Teismas, prieštarauja tam, kad pramoniniam dizainui¹⁴ autorių teisių apsauga būtų taikoma tik tuo atveju, jeigu šis yra tokio meninio pobūdžio, kuris yra svarbesnis, nei paprastai reikalaujama iš kitų kategorijų kūrinių.

22. Siekiant atsakyti į šį klausimą, reikia išnagrinėti Teisingumo Teismo jurisprudenciją, susijusią su sąvoka „kūrinys“ pagal Sąjungos autorių teises, taip pat – Italijos, Čekijos ir Jungtinės Karalystės pateiktus argumentus dėl tariamo specifinio dizaino statuso pagal Sąjungos teisę nustatytoje sistemoje.

¹⁴ Prašymą pateikti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas savo klausimuose vartoja Portugalijos teisės formuluotę: „taikomojo meno kūriniai, pramoninis dizainas ir dizaino kūriniai“. Tačiau atrodo, kad šios trys sąvokos iš esmės yra sinonimai. Bet kuriuo atveju šioje išvadoje remiuosi objektais, kuriems, kaip pagrindinėje byloje aptariamais objektams, gali būti taikoma apsauga, kaip dizainui, kaip jis suprantamas pagal Direktyvą 98/71 ir Reglamentą Nr. 6/2002.

Teisingumo Teismo jurisprudencija, susijusi su sąvoka „kūrinys“

23. Pačioje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytoje Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a dalyje neapibrėžta, ką reikia laikyti kūrinium. Pagal šią nuostatą autoriams tik suteikiama išimtinė teisė leisti arba drausti atgaminti jų kūrinius. Be to, nė vienoje kitoje šios direktyvos nuostatoje sąvoka „kūrinys“ nėra apibrėžta. Tikėtina, kad, kaip savo pastabose tvirtina Čekijos vyriausybė, dėl pernelyg didelių valstybių narių autorių teisių sistemų skirtumų nebuvo galima nustatyti vienbalsiai priimtinos apibrėžties. Šiuo klausimu reikėtų pabrėžti, kad net nacionaliniu lygmeniu ypač sunku, netgi neįmanoma, sukurti abstrakčios apibrėžties, kuri galėtų apimti daugelį labai skirtingų autorių teisėmis saugotinių objektų ir kartu neįtrauktų tokių objektų, kurie nėra saugotini autorių teisių. Daugių daugiausia galima pateikti būtinai neišsamų kūrybos sričių, kuriuose gali būti taikomos autorių teisės, kaip tai padaryta Berno konvencijos 2 straipsnio 1 dalyje, sąrašą.

24. Vis dėlto negali likti tokios spragos, nes sąvoka „kūrinys“ yra bet kokios autorių teisių sistemos kertinis akmuo, nes ja apibrėžiama tokios sistemos materialinė taikymo sritis. Todėl būtina vienodai aiškinti šią sąvoką, derinant Sąjungos teisėje nustatytas autorių teises. Iš tikrųjų būtų nenaudinga suderinti skirtingas teises, kuriomis naudojasi autoriai, jeigu valstybės narės galėtų teisės aktais ar jurisprudencija laisvai įtraukti ar neįtraukti vienokio ar kitokio objekto į taikomos apsaugos sritį. Teisingumo Teismas neišvengiamai turi būti raginamas anksčiau ar vėliau pašalinti šią spragą, atsižvelgdamas į teismų, abejojančių dėl autorių teisių taikymo tam tikrais specifiniais atvejais, pateiktus prejudicinius klausimus.

25. Pačioje Direktyvoje 2001/29 neapibrėžiama sąvoka „kūrinys“ ir nenurodoma, kad valstybės narės turėtų ją apibrėžti, todėl tai savarankiška Sąjungos teisės sąvoka¹⁵. Taigi, remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija, kad objektas būtų laikomas „kūrinium“, kaip jis suprantamas pagal autorių teisę, jis turi būti „originalus tiek, kiek jis yra paties autoriaus intelektualinis kūrinys“¹⁶. Šią autorių teisės, suderintos Sąjungos teisėje pirmiausia Direktyvoje 2001/29, taikymo sąlygą, remdamasis šios direktyvos sistema ir Berno konvencijos sistema, nustatė Teisingumo Teismas. Tačiau ši sąlyga nebuvo pirmiausia nustatyta Sąjungos teisėje, iš tikrųjų ji jau buvo įtvirtinta daugelyje nacionalinių autorių teisių sistemų, bent jau kontinentinės teisės sistemose¹⁷. Taigi ji, galima sakyti, priklauso valstybių narių teisės tradicijoms.

26. Kategorija „paties autoriaus intelektualinis kūrinys“ yra pagrindinis „kūrinio“ apibrėžties aspektas. Vėliau ši apibrėžtis buvo plėtojama Teisingumo Teismo jurisprudencijoje, kurioje nustatyta, kad kūrinys yra paties autoriaus intelektualinės kūrybos rezultatas, jei atspindi jo asmenybę. Taip yra tuo atveju, jei autorius, kurdamas kūrinį, galėjo išreikšti savo kūrybinius gebėjimus, laisvai ir kūrybingai pasirinkdamas priemones¹⁸. Vis dėlto, kai šių sudedamųjų dalių išraišką lemia jų atliekama techninė funkcija, originalumo kriterijus netenkinamas, nes įvairūs idėjos įgyvendinimo būdai yra tokie riboti, kad idėja sutampa su išraiška. Tokiu atveju autorius negali originaliu būdu išreikšti savo kūrybiškumo ir sukurti paties autoriaus intelekto kūrinio¹⁹. Tik pirma apibrėžtas paties autoriaus intelekto kūrinys

15 Žr. neseniai priimtą 2018 m. lapkričio 13 d. Sprendimą *Levola Hengelo* (C-310/17, EU:C:2018:899, 33 punktas).

16 2009 m. liepos 16 d. Sprendimas *Infopaq International* (C-5/08, EU:C:2009:465, 37 punktas).

17 Pavyzdžiui, Vokietijos teisėje, 1965 m. rugsėjo 9 d. *Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte – Urheberrechtsgesetz* (Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas) 2 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad „pagal šį įstatymą kūriniais laikomi tik individualūs intelektualiniai kūriniai“. Tokia samprata grindžiama originalumo sąvoka, vartojama Prancūzijos autorių teisėje (1986 m. kovo 7 d. *Cour de Cassation* (Kasacinis teismas, Prancūzija) plenarinės sesijos sprendimas *Babolat / Pachot*, Nr. 83-10477, paskelbtas biuletenyje), taip pat Lenkijos teisėje (1994 m. vasario 4 d. *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych* (Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas) 1 straipsnio 1 dalis) ir Ispanijos teisėje (1996 m. balandžio 24 d. *Ley de Propiedad Intelectual* (Įstatymas dėl intelektualinės nuosavybės) 10 straipsnis). Kitaip yra *copyright* sistemose, nustatytose anglosaksų šalyse.

18 2011 m. gruodžio 1 d. Sprendimas *Painer* (C-145/10, EU:C:2011:798, 88 ir 89 punktai).

19 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimas *Bezpečnostní softwarová asociace* (C-393/09, EU:C:2010:816, 49 ir 50 punktai).

laikytinas autorių teisių saugomu kūrinium. Pačiomis aplinkybėmis, kaip antai autoriaus intelektualinėmis pastangomis ir įgūdžiais, negali būti grindžiama atitinkamo objekto apsauga autorių teisėmis, jei dedant šias pastangas ir naudojantis šiais įgūdžiais nesukuriama nieko originalaus²⁰. Galiausiai autorių teisių saugomą objektą turi būti galima pakankamai tiksliai ir objektyviai nustatyti²¹⁻²².

Šios jurisprudencijos taikymas dizainui

27. Priešingai, nei savo rašytinėse pastabose teigia Čekijos vyriausybė, individualaus autoriaus kūrinio, kaip intelektualinio kūrinio, apibrėžtis neapsiriboja sritimis, kurioms taikomos specialios Sąjungos teisės nuostatos, kuriose šis kriterijus aiškiai numatytas, t. y. duomenų bazėms, nuotraukoms ir kompiuterių programoms²³.

28. Iš tikrųjų pirmą kartą šį kriterijų Teisingumo Teismas taikė pagal Direktyvą 2001/29 saugomam literatūros kūriniumi. Kaip jau nurodžiau, Teisingumo Teismas suformulavo šį bendros autorių teisių struktūros kriterijų ir tarptautiniu, ir Sąjungos lygmenimis. Nors vėliau Teisingumo Teismas minėtą kriterijų taikė objektams, pavyzdžiui, nuotraukoms, kuriems taikomos specialios Sąjungos teisės nuostatos, toks taikymas grindžiamas ne šiomis nuostatomis, bet ankstesne jurisprudencija²⁴.

29. Mano nuomone, aišku, jog paties autoriaus intelektualinio kūrinio kriterijus, kaip suformuluota Teisingumo Teismo jurisprudencijoje, gali būti taikomas visų kategorijų kūriniams. Tai matyti ir iš reikalavimo vienodai taikyti Direktyvą 2001/29 visoje Sąjungos teritorijoje. Iš tikrųjų bet kokie valstybių narių nacionalinės teisės skirtumai autorių teisių apsaugos taikymo srityje trukdytų vienodai taikyti šią direktyvą²⁵. Todėl nematau jokios priežasties dėl kurios šis kriterijus negalėtų būti taikomas, bent jau iš principo, pramoniniam dizainui, užtikrinant jo autorių teisių apsaugą.

30. Taip pat manęs neįtikina argumentas, kurį posėdyje pateikė Čekijos vyriausybė, kad paties autoriaus intelektualinio kūrinio kriterijus neatsiejamas nuo bet kokio kūrinio ir juo nedraudžiami griežtesni reikalavimai, kurie pagal nacionalinę teisę nustatomi kai kurių kategorijų objektams, kaip antai, taikomojo meno kūriniams.

31. Vis dėlto pagal paties autoriaus intelektualinio kūrinio kriterijų įmanoma atskirti objektus, kuriuos galima saugoti pagal autorių teises, nuo tų, kuriems tokia apsauga netaikoma²⁶. Tačiau šis kriterijus, kurį Teisingumo Teismas laiko ir originalumo kriterijumi²⁷, taip pat yra didžiausias reikalavimas, kurį valstybės narės turi teisę nustatyti, kad pagal autorių teises būtų taikoma apsauga, neatsižvelgiant į aptariamo objekto meninės kūrybos lygį. Teisingumo Teismas tai labai aiškiai paaikškino savo Sprendime *Painer*, nuspręsdamas, kad, kalbant apie portretinę nuotrauką, pažymėtina, kad pagal Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punktą suteikiama apsauga nėra mažesnė už apsaugą, taikytiną kitiems kūriniams, tarp jų – fotografijoms²⁸. Iš tikrųjų jokia Direktyvos 2001/29 ar kitos šioje srityje

20 2012 m. kovo 1 d. Sprendimas *Football Dataco ir kt.* (C-604/10, EU:C:2012:115, 33 punktas).

21 2018 m. lapkričio 13 d. Sprendimas *Levola Hengelo* (C-310/17, EU:C:2018:899, 40 punktas).

22 Apibūdindamas šią jurisprudenciją rėmiausi savo išvados byloje *Funke Medien NRW* (C-469/17, EU:C:2018:870) 17 ir 18 punktais.

23 Tai susiję su 1996 m. kovo 11 d. Europos Parlamento direktyvos 96/9/EB dėl duomenų bazių teisinės apsaugos (OL L 77, 1996, p. 20; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 15 t., p. 459) 3 straipsnio 1 dalimi; 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/116/EB dėl autorių ir tam tikrų gretutinių teisių apsaugos (OL L 372, 2006, p. 12) 6 straipsniu; 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/24/EB dėl kompiuterių programų teisinės apsaugos (OL L 111, 2009, p. 16) 1 straipsnio 3 dalimi.

24 Žr. 2011 m. gruodžio 1 d. Sprendimą *Painer* (C-145/10, EU:C:2011:798, 87 punktas) ir 2018 m. rugpjūčio 7 d. Sprendimą *Renckhoff* (C-161/17, EU:C:2018:634, 14 punktas).

25 Šiuo klausimu žr. 2018 m. lapkričio 13 d. Sprendimą *Levola Hengelo* (C-310/17, EU:C:2018:899, 45 punktas).

26 Žr., be kita ko, 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimą *Bezpečnostní softwarová asociace* (C-393/09, EU:C:2010:816, 46–48 punktai).

27 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimas *Bezpečnostní softwarová asociace* (C-393/09, EU:C:2010:816, 48 ir 49 punktai).

28 2011 m. gruodžio 1 d. Sprendimas *Painer* (C-145/10, EU:C:2011:798, 98 punktas).

taikytinos direktyvos nuostata neleidžia teigti, kad tokios apsaugos apimtis turėtų priklausyti nuo galimų meninės kūrybos galimybių skirtumų, kuriant įvairių rūšių kūrinius²⁹. Nors šiuo pagrindu apsaugos apimtis negali būti apribota, negalima *a fortiori* manyti, kad dėl to tokia apsauga visiškai netaikoma.

32. Be to, Direktyvoje 2001/29 neišvengiamai jokių aspektų, kuriais būtų galima pagrįsti taikomojo meno kūrinių apsaugos lygmens skirtumus, atsižvelgiant į jų meninę vertę. Tačiau Italijos, Čekijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybės, kurios pateikė savo pastabas nagrinėjant šią bylą, mano, kad toks aspektas yra kitose Sąjungos teisės nuostatose, t. y. Direktyvos 98/71 17 straipsnyje ir Reglamento Nr. 6/2002 96 straipsnio 2 dalyje. Taigi dabar aš išanalizuosiu šį aspektą.

Direktyvos 98/71 17 straipsnio ir Reglamento Nr. 6/2002 96 straipsnio 2 dalies reikšmė

33. Primenu, kad Direktyvos 98/71 17 straipsnyje įtvirtintas dizaino apsaugos ir pagal dizaino teisę, ir pagal autorių teises sujungimo principas. Antrajame šio straipsnio sakinyje nurodyta, kad kiekviena valstybė narė nustato, kokio masto ir kokiomis sąlygomis tokia apsauga teikiama, taip pat reikalaujama originalumo lygį. Panaši formuluotė pateikta Reglamento Nr. 6/2002 96 straipsnio 2 dalyje.

34. Italijos, Čekijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybių nuomone, šiomis nuostatomis valstybėms narėms suteikiama visiška laisvė nustatyti autorių teisių apsaugos suteikimo dizainui sąlygas, nepaisant Direktyvos 2001/29 priėmimo. Šios vyriausybės tvirtina, kad Direktyvos 98/71 17 straipsnis yra *lex specialis*, palyginti su Direktyvos 2001/29 nuostatomis, kaip jas išaiškino Teisingumo Teismas. Doktrinoje rekomenduojamas panašus požiūris³⁰.

35. Nesutinku su tokiu požiūriu, todėl vėliau išnagrinėsiu jam pagrįsti pateiktus skirtingus argumentus, kurie man atrodo mažai įtikinami.

36. Pirmiausia iš pirmojo sakinio vienareikšmiškai matyti, kad Direktyvos 98/71 17 straipsnis susijęs tik su registruotu dizainu. Taigi valstybėms narėms galimai suteikta laisvė susijusi tik su šios kategorijos dizainu. Tačiau Europos Sąjungoje didžioji dauguma dizaino gaminių lieka neregistruoti³¹. Kaip matyti iš šioje byloje pateiktame prašyme priimti prejudicinį sprendimą nurodytų duomenų, būtent taip yra pagrindinėje byloje nagrinėjamo dizaino atveju. Todėl man atrodo labiau tinkama samprotauti remiantis Reglamento Nr. 6/2002 96 straipsnio 2 dalimi. Iš tikrųjų šiame reglamente numatyta ribota bet kokio dizaino, jeigu jis yra naujas ir originalus, trejų metų apsauga Europos Sąjungoje, be būtinybės jį registruoti.

37. Tiesa, kad, atsižvelgiant į formuluotę, pagal Reglamento 96 straipsnio 2 dalį valstybėms narėms suteikiama didelė veiksmų laisvė nustatant autorių teisių apsaugos suteikimo dizainui sąlygas. Tačiau ši veiksmų laisvė joms suteikiama atsižvelgiant į autorių teisių suderinimą Sąjungos lygmeniu – tai patvirtinama šio reglamento 32 konstatuojamoje dalyje: „[k]ol nesuderinti autorių teises reglamentuojantys teisės aktai, svarbu nustatyti apsaugos kaupimo principą remiantis Bendrijos dizaino apsaugos teise ir autorių teise, valstybėms narėms paliekant laisvę nustatyti autorių teisių apsaugos lygį ir sąlygas, pagal kurias tokia apsauga teikiama“³². Iš Reglamento Nr. 6/2002³³ motyvuojamosios dalies dar aiškiau matyti, kad dabartinėje Reglamento Nr. 6/2002 96 straipsnio 2 dalyje numatytas metodas yra laikinas, kol bus suderintos autorių teisės.

29 2011 m. gruodžio 1 d. Sprendimas *Painer* (C-145/10, EU:C:2011:798, 97 punktą).

30 Žr. L. Bently, *op. cit.*

31 Žr. A. Tischner „The role of unregistered rights – a European perspective on design protection“, *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, Nr. 4, 2018 ir minėti leidiniai.

32 Panaši formuluotė pateikta Direktyvos 98/71 8 konstatuojamoje dalyje.

33 1993 m. gruodžio 3 d. COM(93) 342 *final*, p. 53–55.

38. Taigi, mano nuomone, yra aišku, kad, kai toks suderinimas bus atliktas pirmiausia taikant Direktyvą 2001/29, kaip ją išaiškino Teisingumo Teismas, Reglamento Nr. 6/2002 96 straipsnio 2 dalyje valstybėms narėms suteikta veiksmų laisvė bus apribota dėl joms pagal šią direktyvą tenkančių įpareigojimų. Iš tiesų keista manyti, kad bet kokia Sąjungos teisės akte pateikta nuoroda į valstybių narių teisę reiškia, kad pačios valstybės narės gali būti atleistos nuo savo su kitais Sąjungos teisės aktais susijusių pareigų minėtame prašyme priimti prejudicinį sprendimą apibrėžtoje srityje, neatsižvelgiant į tai, ar tie teisės aktai priimti anksčiau, ar vėliau. Toks prašymas priimti prejudicinį sprendimą būtina susijęs su nacionaline teise, įtvirtinta su Sąjungos teise susijusiais negatyviais ir pozityviais įpareigojimais.

39. Atsižvelgiant į tai, manęs neįtikina Jungtinės Karalystės vyriausybės argumentas dėl to, kad Reglamentas Nr. 6/2002 priimtas vėliau nei Direktyva 2001/29. Tiesa, kad šis reglamentas priimtas tik 2001 m. gruodžio 12 d., o Direktyva 2001/29 – tų pačių metų gegužės 22 d. Vis dėlto, pirma, nors skirtingai suformuluotas, bet dabartinio Reglamento Nr. 6/2002 96 straipsnio 2 dalį atitinkantis tekstas jau buvo įtrauktas į pirmąjį 1993 m. gruodžio 3 d. Komisijos pasiūlymą dėl šio reglamento, t. y. gerokai anksčiau, nei pateiktas pirmasis pasiūlymas dėl Direktyvos 2001/29³⁴. Vėliau teisėkūros darbas, susijęs su šiais dviem teisės aktais, vyko tuo pačiu metu. Antra, Direktyvos 2001/29 perkėlimo terminas baigėsi tik 2002 m. gruodžio 22 d., o Reglamentas Nr. 6/2002 įsigaliojo tų pačių metų kovo mėnesio pradžioje. Todėl įsigaliojant šiam reglamentui autorių teisės dar nebuvo suderintos pagal Direktyvą 2001/29, nes valstybės narės dar nebuvo įpareigosotos perkelti šios direktyvos nuostatų. Taigi tai, kad formaliai Reglamentas Nr. 6/2002 priimtas vėliau nei Direktyva 2001/29, visiškai nekeičia šių dviejų teisės aktų santykio analizės – šio reglamento 96 straipsnio 2 dalyje valstybėms narėms suteikta veiksmų laisvė riboja Direktyvoje 2001/29 nustatytą įpareigojimą.

40. Taip pat manęs neįtikina argumentas dėl Direktyvos 98/71 arba Reglamento Nr. 6/2002 parengiamųjų darbų³⁵. Nors Komisija turėjo didesnio užmojo tikslų, galiausiai nusprendė, kad tuo metu dar nebuvo tikslinga teisės aktais dėl dizaino suderinti valstybių narių autorių teises, ir tai nereiškia, kad atlikus tokį suderinimą minėto dizaino apsaugai pagal autorių teises visada turi būti daroma išimtis. Nors, žinoma, su Sąjungos teisės aktais susiję parengiamieji darbai gali suteikti vertingos informacijos dėl priežasčių, lėmusių Sąjungos teisės aktų leidėjo pasirinkimą, tokiai su šiais parengiamaisiais darbais susijusiai patirčiai neturėtų būti teikiamas pirmumas prieš nagrinėjamų nuostatų formuluotę ir struktūrą. Pirmiausia, nerekomenduotina iš su teisės aktu (Direktyva 98/71 arba Reglamentas Nr. 6/2002) susijusių parengiamųjų darbų daryti išvadų dėl kito teisės akto (Direktyva 2001/29) aiškinimo ar taikymo srities.

41. Vėliau Jungtinės Karalystės vyriausybė, grįsdama savo poziciją, nurodė Direktyvos 2001/29 9 straipsnį, pagal kurį ši direktyva nedaro įtakos Sąjungos teisės nuostatomis, pirmiausia susijusioms su pramoniniu dizainu, taip pat Direktyvos 98/71 17 straipsniu³⁶. Savo ruožtu manau, kad šia Direktyvos 2001/29 nuostata taip pat negalima pagrįsti šios vyriausybės teiginio. Iš tiesų akivaizdu, kad Direktyva 2001/29 dėl autorių teisių neturi pažeisti su kitomis sritimis, kaip antai dizaino teise, susijusių nuostatų. Tačiau Direktyvos 98/71 17 straipsnis kaip ir Reglamento Nr. 6/2002 96 straipsnio 2 dalis, yra ne su dizaino teisės sritimi, o su autorių teisėmis susijusi nuostata. Kitoks aiškinimas reikštų, kad taikomojo meno kūrinių apsauga pagal autorių teises yra dizaino teisės funkcija, o šios dvi sritys yra savarankiškos. Taigi Direktyvos 2001/29 9 straipsnis negali būti aiškinamas taip, kad juo pagrindžiamas Direktyvoje 2001/29 atlikto suderinimo netaikymas dizainui.

34 1998 m. sausio 21 d. COM(97) 628 *final*.

35 Šis argumentas pateiktas doktrinoje. Žr., be kita ko, L. Bently, *op. cit.*

36 Kaip ir, regis, Reglamento Nr. 6/2002 96 straipsnio 2 dalimi.

42. Bet kuriuo atveju, jeigu Sąjungos teisės aktų leidėjas būtų ketinęs nustatyti tokią svarbią suderintų autorių teisių išimtį, jis tai būtų aiškiai ir nedviprasmiškai padaręs, pavyzdžiui, Direktyvos 2001/29 1 straipsnyje, kuriame apibrėžiama jos taikymo sritis, o ne netiesiogiai nustatęs skirtinguose Sąjungos teisės aktuose.

43. Čekijos vyriausybė priduria, kad, kaip nurodyta Direktyvos 2001/29 pavadinime, ja „informacinėje visuomenėje“ suderinami tik „tam tikri autorių teisių aspektai“. Vis dėlto nesuprantu, kaip tuo galima pagrįsti teiginius dėl taikomojo meno kūrinų apsaugos.

44. Tiesa, kad į Direktyvos 2001/29 taikymo sritį neįtraukti svarbūs autorių teisių aspektai: neturtinės teisės, kolektyvinis autorių teisių administravimas, šių teisių gynimas (išskyrus 8 straipsnio itin bendro pobūdžio nuostatą) ir t. t. Pagrindinėje byloje *G-Star* nurodė išimtinę autoriaus teisę leisti arba drausti atgaminti savo kūrinį. Ši teisė visapusiškai suderinta Direktyvoje 2001/29. Taip pat tiesa, kad literatūroje anglų kalba Direktyva 2001/29 dažnai vadinama „Informacinės visuomenės direktyva“ (angl. *Information Society Directive*). Atrodo, kad kai kurie autoriai dėl tokio neformalaus pavadinimo daro pernelyg plačias ir klaidingas išvadas. Iš tiesų, nors Direktyvos 2001/29 1 straipsnio 1 dalyje „ypač atsižvelgiama į informacinę visuomenę“, tai neturi įtakos faktui, kad šios direktyvos nuostatos vienodai taikytinos bet kokioje aplinkoje, neatsižvelgiant į tai, ar ta aplinka susijusi, ar nesusijusi su informacine visuomene. Taigi tai, kad dizainas paprastai priskiriamas prie „realiajam“³⁷ pasauliui priklausančių materialių objektų, visiškai nepateisina to, kad jam pagal šią direktyvą netaikoma apsauga.

45. Tokio šių vyriausybių teiginio nepagrindžia ir tarptautinė teisė. Tiesa, pagal Berno konvencijos 2 straipsnio 7 dalį šią konvenciją pasirašiusioms valstybėms narėms paliekama teisė savo nuožiūra spręsti autorių teisių taikymo dizainui klausimą. Tačiau ši konvencija taikoma nedarant poveikio valstybių narių įsipareigojimams, kylantiems iš Sąjungos teisės. Todėl jei šia teise apribojamas laisvas valstybių narių pasirinkimas, šio apribojimo negali pašalinti fakultatyvi Berno konvencijos nuostata. Bet kuri kitokia išvada prieštarautų SESV 351 straipsnio antrai pastraipai. Tas pats taikytina ir kalbant apie TRIPS sutarties 25 straipsnį.

46. Be to, jeigu Berno konvencijos 2 straipsnio 7 dalis turėtų būti laikoma nukrypti nuo valstybių narių pareigų, susijusių su Direktyva 2001/29, leidžiančia nuostata, taip pat reikėtų taikyti šios dalies antrąjį sakinį, kuriame įtvirtintas pasirašiusių valstybių abipusiškumo principas užtikrinant dizaino apsaugą. Pagal šią nuostatą objektai, kurie kilmės šalyje saugomi tik kaip dizainai, kitoje Sąjungos šalyje turi teisę tik į tokią specialią apsaugą, o jei toje šalyje tokia speciali apsauga netaikoma, tokie objektai saugomi pagal autorių teises. Tačiau šio abipusiškumo principo, kuris yra vidaus rinkos taisyklėms prieštaraujantis diskriminacijos šaltinis, panaikinimas valstybių narių santykiuose būtų ir buvo vienas iš Reglamento Nr. 6/2002 96 straipsnio 2 dalies tikslų³⁸.

47. Galiausiai argumentas, kad pagal Direktyvos 98/71 17 straipsnį būtų sudaryta sąlyga valstybėms narėms nukrypti nuo Sąjungos autorių teisių nuostatų, paneigiamas Teisingumo Teismo jurisprudencijoje dėl šios nuostatos išaiškinimo. Sprendime *Flos*³⁹ dėl dizaino apsaugos pagal autorių teises trukmės Teisingumo Teismas nusprendė, kad valstybių narių teisė nustatyti tokios apsaugos apimtį ir suteikimo sąlygas negali būti susijusi su šios apsaugos trukme, nes ji Sąjungos lygiu jau buvo suderinta Direktyvoje 93/98/EEB⁴⁰. Tie patys argumentai gali būti taikomi Direktyvai 2001/29: šia direktyva, kaip ją išaiškino Teisingumo Teismas, suderinus autorių turtines teises, įskaitant sąvoką

37 Priešingas virtualiajam pasauliui.

38 Žr. šio reglamento aiškinamąjį memorandumą [COM(93) 342 *final*, p. 56.]

39 2011 m. sausio 27 d. sprendimas (C-168/09, EU:C:2011:29, 39 punktas).

40 1993 m. spalio 29 d. Tarybos direktyva dėl autorių ir gretutinių teisių apsaugos terminų suderinimo (OL L 290, 1993, p. 9; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 141), pakeista Direktyva 2006/116.

„kūriny“, kuri yra svarbiausia vienodai taikant minėtas teises, šie klausimai nepatenka į Direktyvos 98/71 17 straipsniu ir pagal analogiją Reglamento Nr. 6/2002 96 straipsnio 2 dalimi valstybėms narėms suteiktos teisės sritį. Todėl pritariu Komisijos nuomonei, kurią ji išreiškė savo pastabose.

48. Taigi Direktyvos 98/71 17 straipsnis ir Reglamento Nr. 6/2002 96 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinami kaip apsaugos sujungimo principo patvirtinimas: taikomojo meno kūriniai turi būti užtikrinta autorių teisių apsauga, nepaisant to, kad jam gali būti suteikta *sui generis* apsauga kaip dizaino gaminiui. Tačiau šios nuostatos negali būti aiškinamos kaip nukrypimas nuo Direktyvos 2001/29 arba bet kurio kito Sąjungos teisės akto, kuriuo reglamentuojamos autorių teisės, nuostatų.

Tarpinė išvada

49. Taigi šiame etape manau, kad į prejudicinius klausimus reikia atsakyti, kad pagal Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punktą, kaip ją išaiškino Teisingumo Teismas, draudžiama pramoninį dizainą autorių teisėmis saugoti tik tuo atveju, jeigu šis yra tokio meninio pobūdžio, kuris yra svarbesnis, nei paprastai reikalaujama iš kitų kategorijų kūrinių.

Baigiamosios pastabos dėl dizaino apsaugos pagal autorių teises

50. Atsižvelgdamas į tai, nenorėčiau ignoruoti arba nuvertinti šioje byloje pastabas pateikusių vyriausybių ir kai kurių šios doktrinos⁴¹ atstovų susirūpinimo dėl neigiamų per didelės dizaino apsaugos pagal autorių teises padarinių.

51. Iš tiesų dizaino *sui generis* apsauga, kaip nurodyta Reglamente Nr. 6/2002, atitinka šių apsaugos objektų, t. y. kasdienių praktiškų ir masiškai gaminamų objektų, kurie taip pat gali pasižymėti tam tikromis saugotomis originaliomis estetinėmis savybėmis, ypatumus. Šios apsaugos trukmė pakankama, kad būtų atpirktos investicijos į dizaino⁴² sukūrimą pernelyg nepakenkiant konkurencijai. Be to, tokios apsaugos suteikimo sąlygos, grindžiamos originalumu ir naujoviškumu, taip pat bendru įspūdžiu⁴³ paremto pažeidimo nustatymo kriterijus atitinka tikrąją padėtį rinkose, kurioms priklauso šie objektai.

52. Vis dėlto, jeigu tam pačiam objektui pernelyg lengvai suteikiama autorių teisių užtikrinama apsauga, kuriai netaikomi jokie formalumai ir kuri taikoma nuo objekto sukūrimo ir nepaisant naujumo sąlygos, taip pat kurios galiojimas yra praktiškai begalinis, atsižvelgiant į dizaino naudą jo savininkui⁴⁴, autorių teisių sistema gali išstumti dizainui skirtą *sui generis* sistemą. Toks išstūmimas turėtų kelis neigiamus padarinius: autorių teisių, prašomų iš esmės neoriginaliems kūriniams apsaugoti, nuvertėjimas, konkurencijos ribojimas dėl pernelyg ilgos apsaugos trukmės arba teisinis netikrumas, nes konkurentai negali numatyti, ar dizainas, kurio *sui generis* apsaugos terminas baigėsi, taip pat nėra saugomas autorių teisių.

41 Žr., be kita ko, minėtą L. Bently, *op. cit.*, taip pat A. Tischner „The role of unregistered rights – a European perspective on design protection“, *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, Nr. 4, 2018.

42 Pagal Reglamentą Nr. 6/2002 neregistruotojo dizaino apsaugos trukmė yra treji metai, o registruotojo – penkeri metai su galimybe pratęsti iki dvidešimt penkerių metų, ir to pakanka, nes drabužių sektoriuje vidutinio dizaino kūrinys komerciniu požiūriu vertingas vos apie ketverius metus ir trumpiau (vieną arba du sezonus) (žr. A. Tischner „The role of unregistered rights – a European perspective on design protection“ ir E. Van Keymeulen „Copyrighting couture or counterfeit chic? Protecting fashion design: a comparative EU-US perspective“, *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, Nr. 10, 2012, p. 728–737).

43 Žr. Reglamento Nr. 6/2002 4 ir 10 straipsnius.

44 Iš tiesų autorių teisių apsauga apima visą autoriaus gyvenimo laikotarpį ir septyniasdešimt metų po jo mirties.

53. Tuo paaiškinami įvairūs taikomojo meno kūrinių apsaugos pagal autorių teises apribojimai šios išvados įžangoje nurodytose nacionalinėse intelektinės nuosavybės sistemose. Tačiau, kaip nurodžiau atsakydamas į prejudicinius klausimus, Sąjungos autorių teisių sistemoje nėra jokio teisėto tokio apribojimo pagrindo, todėl taikomojo meno kūriniai, kaip ir kitų kategorijų kūriniai, saugomi kaip paties autoriaus intelektiniai kūriniai.

54. Vis dėlto, man atrodo, kad nacionaliniams teismams griežtai taikant autorių teises būtų galima iš esmės ištaisyti su tokios rūšies dizaino apsaugos ir dizaino *sui generis* apsaugos sujungimu susijusius trūkumus. Iš tiesų reikia ne prailginti dizainui autorių teisėmis suteiktos apsaugos trukmę iki septyniasdešimties metų po autoriaus mirties, o įgyvendinti konkrečius su taikomojo meno kūriniais susijusius autorių teisių tikslus, taikant šioms teisėms skirtas nuostatas.

55. Autorių teisėmis ir dizaino teisėmis siekiama skirtingų tikslų. Dizaino teisės saugo investicijas į dizaino kūrimą, kad konkurentai jo nekopijuotų. O autorių teisėmis nepaisoma tokios apsaugos nuo konkurencijos. Priešingai, dialogas, įkvėpimas, keitimas yra neatsiejami nuo intelektinės kūrybos, o autorių teisės neskirtos to riboti⁴⁵. Bet kuriuo atveju autorių teisės, taikant turtines teises, saugo galimybę be apribojimų ekonominiams tikslams naudoti patį kūrinį.

56. Šie skirtingi tikslai susiję su skirtingais apsaugos mechanizmais ir principais.

57. Pirma, nors pagal autorių teises nustatytas originalumo lygis paprastai nėra labai aukštas, tai nereiškia, kad jo išvis nėra. Kad apsauga būtų suteikta, autoriaus pastangos turi būti laisvos ir kūrybiškos. Tik į techninį rezultatą orientuoti sprendimai, kaip ir bet koks nekūrybinis darbas⁴⁶, negali būti saugomi⁴⁷. Todėl nebūtina reikalauti, kad kasdienio naudojimo objektai būtų ypač aukšto meninio lygio, palyginti su kitų kategorijų kūriniais – pakanka paraižiu taikyti *paties autoriaus intelektinės kūrybos* kriterijų. Kiekvienas kasdienio naudojimo gaminytis turi tam tikrą vizualinį aspektą, kuris yra jo kūrėjo darbo rezultatas. Tačiau bet koks vizualinis aspektas nėra saugomas autorių teisių.

58. Antra, autorių teisės grindžiamos idėjos ir jos išraiškos atskyrimu, saugant tik išraišką. Kalbant apie taikomojo meno kūrinius, dėl šio atskyrimo, mano manymu, gali sumažėti jų apsaugos pagal autorių teises antikonkurencinis poveikis. Kad būtų aiškiau, norėčiau kaip pavyzdį pateikti pagrindinėje byloje aptariamus objektus.

59. Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodyta, kad ieškovė pagrindinėje byloje prašo apsaugoti:

„[d]žemperių ir marškinėlių modelius, <...> sudarytus iš kelių elementų, pirmiausia atspaudu džemperio priekyje, spalvų derinio, kišenės pilvo srityje ir kišenių apipavidalinimo <...>“, ir

„[džinsų] modelį išskiria forma, kuria kerpamos ir įsiuamos kiekviena iš trijų skirtingų dalių. Naudojant skirtingo ilgio ir formų dalis, sukuriama klešinė su <...> 3 D efektu, su klostėmis priekyje ir gale, kuri „įvynioja“ šias kelnes vilkinčio asmens koją („suktuko“ efektas). Šį „suktuko“ efektą sustiprina kiti elementai, kaip antai modelyje naudojami įsiuvai (*darts*) prie kelių (kiekvienos kojos)“.

45 Gali būti kitaip tam tikrų gretutinių teisių, pavyzdžiui, susijusių su fonogramomis, atveju, kai sunku kalbėti apie įkvėpimą (žr. mano išvadą byloje *Pelham ir kt.* (C-476/17, EU:C:2018:1002, EU:C:2018:1002).

46 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimas *Bezpečnostní softwarová asociace* (C-393/09, EU:C:2010:816, 49 ir 50 punktai).

47 2012 m. kovo 1 d. Sprendimas *Football Dataco ir kt.* (C-604/10, EU:C:2012:115, 33 punktas).

60. Aptariamų objektų kvalifikavimas kaip saugotinių kūrinių ir galimo pažeidimo nustatymas (tiesiog faktiniai elementai), žinoma, visiškai priklauso nuo nacionalinių teismų vertinimo. Vis dėlto, regis, savybės, kaip antai „specifinis atspaudas, kuriame naudojamos tam tikros formos, spalvos, žodžiai, numeriai“, „spalvų derinys“, „pilvo srityje įsiuvama kišenė“ arba „trijų dalių sujungimas“, dėl kurių atgaminimo kaltinama *Cofemel*, turėtų būti išnagrinėtos kaip idėjos, kurių išraiška gali skirtis, arba kaip funkciniai sprendimai⁴⁸, o autorių teisių apsauga joms neturėtų būti taikoma.

61. Be to, atrodo, jog nurodydama, kad jos modelis *G-Star Elwood*, kurį pradėjo gaminti 1996 m., yra inovatyvus ir vienintelis (toks jis buvo tuo metu), *G-Star* norėjo autorių teisėmis apsaugoti savo žinomumą ir prekių skiriamąjį požymį – paprastai tokią apsaugą užtikrina prekių ženklų teisė.

62. Tiesa, kad autorių teisių pažeidimas bet kuriuo atveju neturi būti viso kūrinio atgaminimas. Kūrinio dalims taip pat taikoma apsauga, jeigu jas sudaro tam tikri elementai, kurie yra paties šio kūrinio autoriaus intelektualinės kūrybos išraiška⁴⁹. Tai turi būti tokio kūrinio dalys, o ne kūrinyje išreikštų idėjų įkvėpti elementai. Šio aspekto vertinimą konkrečiu atveju turi atlikti byla iš esmės nagrinėjantis teismas. Atlikdamas tokį vertinimą šis teismas taip pat turėtų užtikrinti, kad objektą, kurio apsaugos prašoma, būtų galima pakankamai identifikuoti⁵⁰.

63. Trečia, autorių teisės skiriasi nuo dizaino teisės vertinant saugomų išimtinių teisių pažeidimą. Remiantis Reglamento Nr. 6/2002 10 straipsnio 1 dalies formuluote, dizaino teise užtikrinama apsauga nuo „bet [kokio dizaino], kuris informuotam vartotojui nesudaro skirtingo bendro įspūdžio“. Tačiau ši sąvoka „bendras įspūdis“ visiškai nesusijusi su autorių teisėmis.

64. Autorių teisės saugo konkretų kūrinį, o ne kūrinį, turintį tam tikrą vizualinį aspektą⁵¹. Dviejų tą pačią sceną tuo pačiu momentu fotografuojančių fotografų nuotraukų sukeliamas bendras įspūdis gali nesiskirti. Dizaino teisės požiūriu, pirmasis savo nuotrauką paskelbęs fotografas gali prieštarauti, kad būtų paskelbta kito fotografo nuotrauka. Taip nėra autorių teisių atveju, kai lygiavertis kūrinys, jeigu jis iš tikrųjų originalus, yra ne tik teisėtas, bet jam visiškai suteikiama apsauga kaip atskiram kūriniumi. Tas pats pasakytina apie ankstesnių kūrinių įkvėptą kūrinį. Jeigu toks kūrinys nėra neleistinas kito kūrėjo kūrinio originalių elementų atgaminimas, nekyla klausimo dėl autorių teisių pažeidimo, neatsižvelgiant į tai, ar bendras įspūdis skiriasi, ar ne.

65. Taigi pagal autorių teises dizaino autoriui leidžiama uždrausti atskleisti arba naudoti dizainą, kurio sukeliamas bendras įspūdis nesiskiria, tik jeigu šis gali įrodyti, kad buvo atgaminti jo dizaino originalūs elementai.

66. Gavęs prašymą autorių teisėmis apsaugoti dizainą, teismas privalo atsižvelgti į šiuos aspektus, kad galėtų atskirti tai, kas galimai susiję su dizaino *sui generis* apsauga, nuo to, kas susiję su autorių teisių apsauga, taip išvengiant šių dviejų apsaugos sistemų painiavos.

48 Kišenė marškinėlių nugaroje nebūtų labai naudinga.

49 2009 m. liepos 16 d. Sprendimas *Infopaq International* (C-5/08, EU:C:2009:465, 39 punktą).

50 2018 m. lapkričio 13 d. Sprendimas *Levola Hengelo* (C-310/17, EU:C:2018:899, 40 punktą).

51 R. Markiewicz *Ilustrowane prawo autorskie*, Wolters Kluwer, Varšuva, 2018, p. 79.

Išvada

67. Atsižvelgdamas į išdėstytus argumentus, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Supremo Tribunal de Justiça* (Aukščiausiasis teismas, Portugalija) pateiktus prejudicinius klausimus:

1. 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo 2 straipsnio a punktu, kaip jį išaiškino Teisingumo Teismas, draudžiama pramoninį dizainą autorių teisėmis saugoti tik tuo atveju, jeigu šis yra tokio meninio pobūdžio, kuris yra svarbesnis, nei paprastai reikalaujama iš kitų kategorijų kūrinių.
2. Gavęs prašymą autorių teisėmis apsaugoti pramoninį dizainą nacionalinis teismas privalo atsižvelgti į konkrečius šios teisės tikslus ir mechanizmus, kaip antai ne idėjų, o jų išraiškos apsaugą ir išimtinių teisių pažeidimo vertinimo kriterijus. Vis dėlto nacionalinis teismas negali autorių teisių apsaugai taikyti konkrečių dizaino apsaugos kriterijų.